

Joanna Wilczewska

biegła z zakresu badań antroposkopijnych, Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie
joanna.wilczewska@ol.policja.gov.pl

Gromadzenie, pobieranie, przygotowanie materiału porównawczego do badań z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych

Streszczenie

Nadrzędnym celem opracowania jest udzielenie wskazówek przy niezbędnych czynnościach zmierzających do uzyskania pełnowartościowego i w pełni kwalifikowalnego materiału porównawczego do badań z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych. Omawia zależność pomiędzy materiałem dowodowym a wtórnym względem niego materiałem porównawczym. Proponuje systematykę materiału porównawczego. W części poglądowej prezentuje przykłady prawidłowo skompletowanego materiału porównawczego (w tym pobranego od osoby w postaci jej sfotografowania) z uwzględnieniem rodzaju materiału dowodowego. Wskazuje regulacje prawne i osoby uprawnione do sfotografowania osoby oraz etapy tejże czynności. Przedstawia czynniki mające wpływ na jakość techniczną i wizualną pobranego materiału. Zapoznaje czytelnika ze wskazówkami dotyczącymi gromadzenia bezwplywowego materiału porównawczego i uzyskania informacji o źródłach, do których może zwrócić się o udostępnienie tego rodzaju materiału.

Słowa kluczowe przygotowanie materiału porównawczego, gromadzenie materiału porównawczego, identyfikacja osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych

Wstęp

Prezentowany poniżej artykuł jest częścią obszerniejszej pracy poruszającej zagadnienia związane z przygotowaniem, pobieraniem i gromadzeniem materiału porównawczego do badań z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych. Na wstępie warto wspomnieć, iż badania przeprowadzane w tym zakresie nie są innowacyjne. Były realizowane (w oparciu o metody i tok postępowania zbliżone do obecnych) już w latach 70. przez ekspertów Zakładu Kryminalistyki Komendy Głównej Milicji Obywatelskiej, później przez Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Głównej Policji, a dziś Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji w Warszawie. Obecnie zapotrzebowanie na tego rodzaju badania systematycznie wzrasta, a związane jest to z masowym występowaniem urządzeń służących do rejestracji obrazu zarówno w przestrzeni publicznej, jak i prywatnej. Zanim skoncentruję uwagę czytelnika na zagadnieniach związanych z materiałem porównawczym, najpierw proponuję zapoznanie się z podstawowymi informacjami dotyczącymi materiału dowodowego.

Rodzaje materiału dowodowego w badaniach z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych

Podstawowy podział rodzajów materiału dowodowego w badaniach z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych:

1. zapis wizyjny (ruchomy) w postaci nagrania cyfrowego lub analogowego typu VHS, barwny lub monochromatyczny,
2. zapis wizualny (nieruchomy/statyczny) w postaci plików graficznych, fotografii cyfrowej i fotografii analogowej, barwny lub monochromatyczny.

Ad 1. W obrębie zapisów w postaci nagrań cyfrowych lub analogowych typu VHS można wyszczególnić następujące ich rodzaje i pochodzenie:

- 1.1. Nagrania z monitoringu (zewnątrzny i/lub wewnętrzny) określane jako dozorowy: miejski (miejsca wymagające szczególnego dozoru, np. śródmieście, skrzyżowania kolizyjne, o zwiększonym natężeniu ruchu itp.); przemysłowy (hale przemysłowe, magazyny itp.); instytucjonalny (urzędy, placówki oświatowe itp.); bankowy, w tym bankomatowy; miejsc użyteczności publicznej (np. parki, place zabaw, muzea itp.); sklepowy; stacji benzynowych; inne.

1.2. Nagrania realizowane przez służby porządkowe (policja, straż miejska): imprezy sportowe (np. mecze piłki nożnej), pikieety, przemarsze, pochody, zgromadzenia; inne.

1.3. Nagrania typu okolicznościowego (celowe, przypadkowe): rodzinne, spotkania integracyjne, zebrania (członków stowarzyszeń, związków, klubów itp.); inne.

Ad 2. W obrębie zapisów w postaci plików graficznych, fotografii cyfrowej i fotografii analogowej można wyszczególnić następujące ich rodzaje i pochodzenie:

2.1. Pojedyncze obrazy wyselekcjonowane z ruchomego zapisu wizyjnego.

2.2. Fotografia osoby żywej: z dokumentu (np. dowód osobisty, paszport, prawo jazdy); okolicznościowa, wykonana urządzeniem umożliwiającym rejestrację obrazu (np. telefon komórkowy).

2.3. Fotografia osoby martwej wykonana w: miejscu ujawnienia zwłok (otwarta przestrzeń, pomieszczenie); prosektorium (przed sekcją zwłok i/lub po sekcji zwłok).

Powyższy podział może nie być w pełni wyczerpujący, a z upływem czasu może ewoluować i ulegać pewnym modyfikacjom. Jednakże na obecnym etapie rozwoju sposobów rejestracji obrazu ruchomego i statycznego oraz czynników towarzyszących wydaje się wystarczający.

Rodzaje i sposób przygotowania materiału porównawczego w badaniach w zależności od rodzaju materiału dowodowego

Materiał porównawczy jest zawsze wtórny w stosunku do materiału dowodowego. Jedynie na podstawie cech materiału dowodowego jest możliwe typowanie, uzyskiwanie, pobieranie i zabezpieczanie materiału porównawczego.

Systematyka materiału porównawczego:

1. Materiał porównawczy bezwzględny – niezwiązany z toczącym się postępowaniem, w postaci: fotografii osoby z dokumentów lub innych źródeł, wnioskowany od instytucji i/lub rodziny bądź fotografii i/lub zapisów wizyjnych okolicznościowych wnioskowany od rodziny czy osób bliskich.
2. Materiał porównawczy sygnalityczny – komplet fotografii sygnalitycznych, o ile osoba była rejestrowana i figuruje w zbiorach KSIP. Zaznaczyć należy, że w niektórych przypadkach – jedyny możliwy do uzyskania.
3. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej – w postaci kompletu fotografii:
 - KONIECZNIE – wykonane ściśle na potrzeby badań adekwatnie do materiału dowodowego. Poprzedzone analizą wyglądu osoby, ustawienia sylwetki i głowy, wystroju wnętrza oraz ustawienia obiektu urządzenia rejestrującego.

- OPCJONALNIE – sfotografowanie obrotowo głowy osoby przy ustawionym obiektywie urządzenia rejestrującego w taki sposób, w jaki ustawiona jest na materiale dowodowym, oraz sylwetki (na wprost, z tyłu, prawa i lewa strona).
- DODATKOWO – wykonane w formie zbliżonej do fotografii sygnalitycznych (tj. w pozach głowy – en face, profile: prawy i lewy, półprofile: prawy i lewy. Dodatkowo sylwetka (o ile jest widoczna na materiale dowodowym) i cechy charakterystyczne jej budowy anatomicznej (np. brak kończyn, znaczna wada postawy) oraz fotografie, na których powinno się zarejestrować znaki szczególne w postaci np. tatuaży, blizn, znamion, dłoni po amputacji części bądź całości palca.

Wpływ rodzaju materiału dowodowego na przygotowanie materiału porównawczego

Przykład 1

Materiał dowodowy – od kilku do kilkudziesięciu: pojedynczych obrazów z zapisu wizyjnego lub fotografii jednej osoby, w ujęciach o różnych pozycjach głowy.

Materiał porównawczy powinien zawierać:

materiał pobrany od osoby typowanej w postaci kompletu fotografii:

- KONIECZNIE – przy tego rodzaju materiałach dowodowych – w ujęciach adekwatnych względem materiału dowodowego,
- DODATKOWO wykonane w formie zbliżonej do fotografii sygnalitycznych,

W przypadku braku możliwości skompletowania powyżej wymienionego materiału należy zawnieioskować o:

- materiał porównawczy sygnalityczny – o ile typowana osoba była rejestrowana i figuruje w KSIP-ie (patrz przykład 2),
- DODATKOWO obszerny materiał porównawczy bezwzględny (patrz przykład 2).

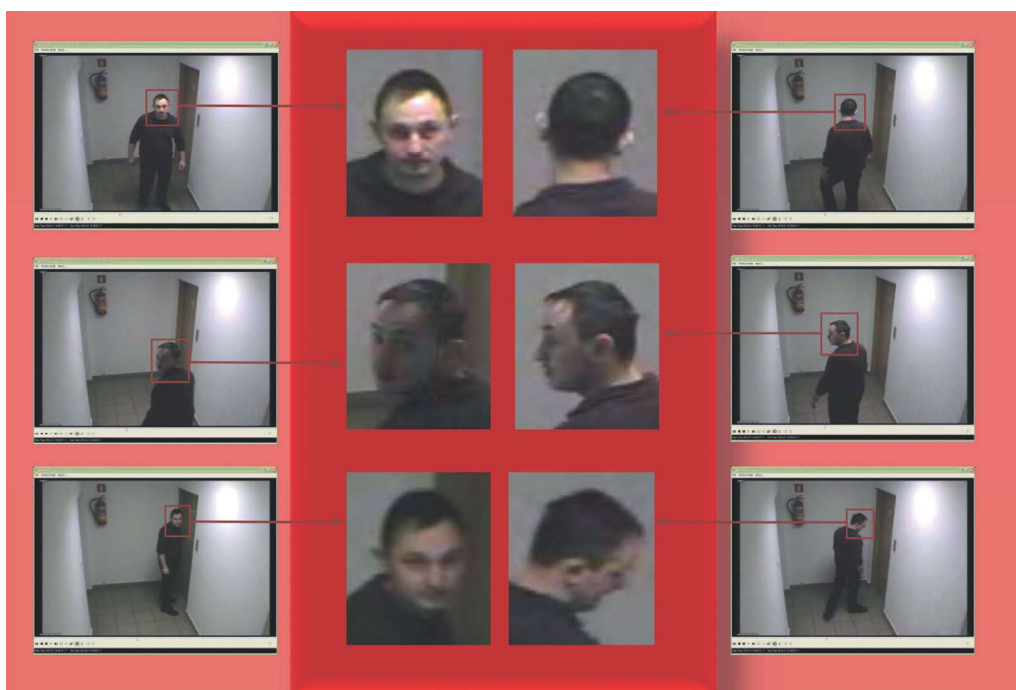
Przykład 2

Materiał dowodowy – fotografia okolicznościowa osoby.

Materiał porównawczy powinien zawierać:

materiał pobrany od osoby typowanej w postaci kompletu fotografii:

- KONIECZNIE przy tego rodzaju materiałach dowodowych – w ujęciach adekwatnych względem materiału dowodowego.
- OPCJONALNIE sfotografowanie obrotowo głowy osoby typowanej,
- DODATKOWO wykonane w formie zbliżonej do fotografii sygnalitycznych.

Ryc. 1. Materiał dowodowy.

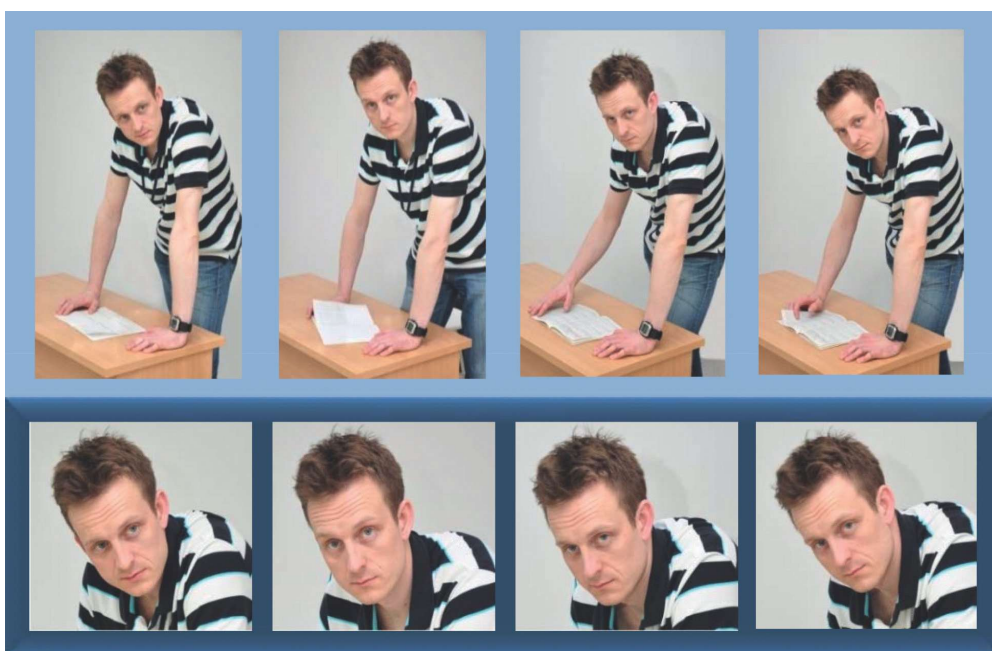
Ryc. 2. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

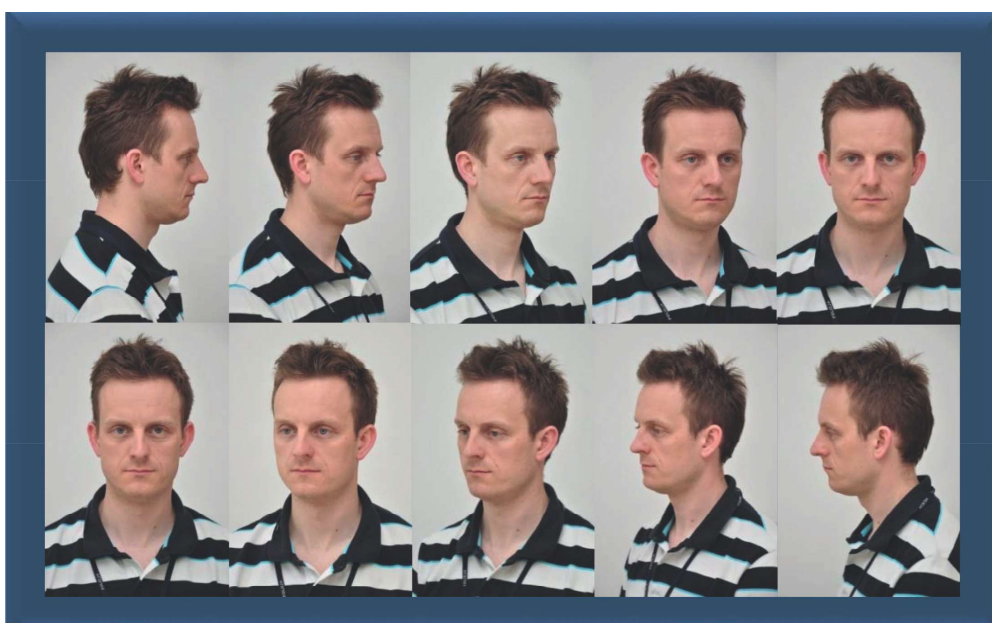
Ryc. 3. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

Ryc. 4. Materiał dowodowy.

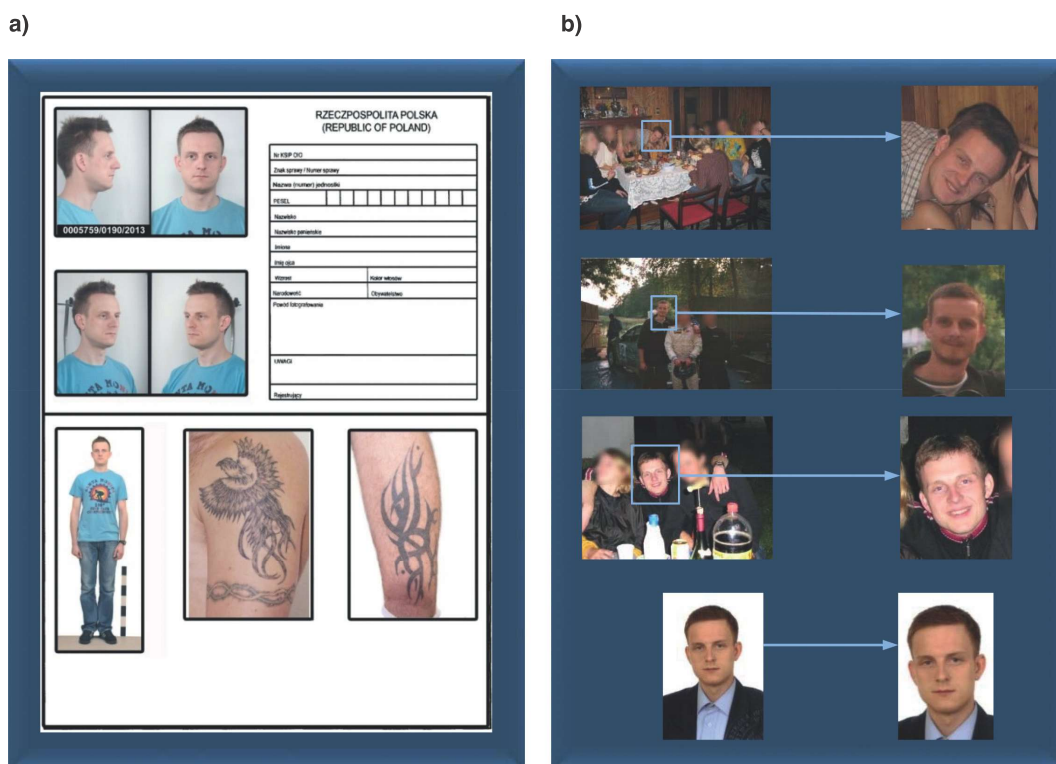
Ryc. 5. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

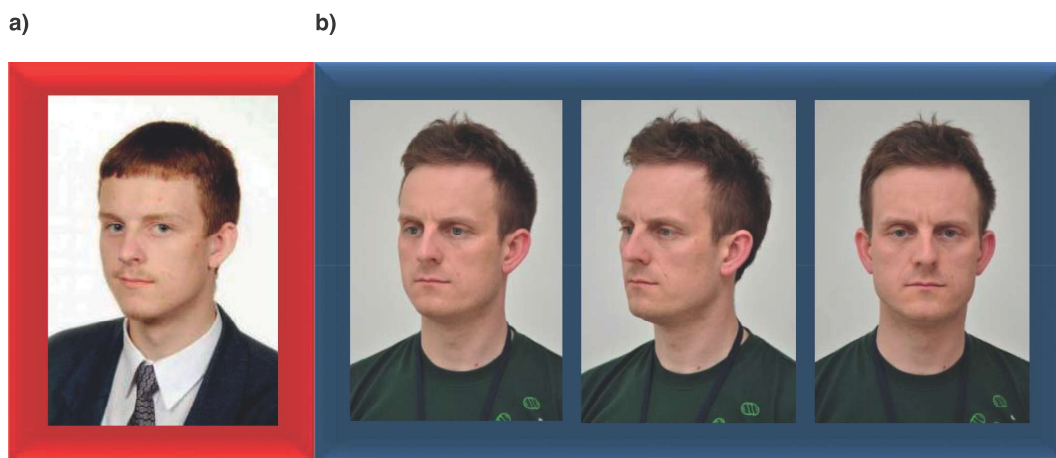
Ryc. 6. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

Ryc. 7. Materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

Ryc. 8. Materiał porównawczy (a) sygnalityczny, (b) bezwplywowy.

Ryc. 9. (a) Materiał dowodowy, (b) materiał porównawczy pobrany od osoby typowanej.

Ryc. 10. Materiał dowodowy.

W przypadku braku możliwości skompletowania powyżej wymienionego materiału należy zawnioskować o:

- materiał porównawczy sygnalityczny oraz, lub w przypadku jego braku
- obszerny materiał porównawczy bezwzględny w postaci zdjęć okolicznościowych i pochodzących z dokumentów.

Przykład 3

Materiał dowodowy – fotografia osoby z dokumentu tożsamości.

Materiał porównawczy powinien zawierać: materiał pobrany od osoby typowanej w postaci kompletu fotografii:

- NAJWŁAŚCIWIEJ w ujęciach adekwatnych względem materiału dowodowego,
- OPCJONALNIE sfotografowanie obrotowo głowy osoby typowanej (patrz przykład 2),
- DODATKOWO wykonane w formie zbliżonej do fotografii sygnalitycznych (patrz przykład 2).

W przypadku braku możliwości skompletowania powyżej wymienionego materiału należy zawnioskować o:

- materiał porównawczy sygnalityczny (patrz przykład 2) oraz, lub w przypadku jego braku
- materiał porównawczy bezwzględny (patrz przykład 2).

Przykład 4

Materiał dowodowy – fotografia zwłok o nieustalonej tożsamości wykonana w miejscu ich ujawnienia lub w prosektorium.

Materiał porównawczy powinien zawierać:

- materiał porównawczy sygnalityczny (patrz przykład 2) oraz, lub w przypadku jego braku
- materiał porównawczy bezwzględny (patrz przykład 2).

Przykład 5

Materiał badawczy – bez wskazania, co jest materiałem dowodowym, a co stanowi materiał porównawczy. Jeden z materiałów stanowi od kilku do kilkudziesięciu pojedynczych obrazów z zapisu wizyjnego lub fotografii, drugi materiał również składa się z kilku do kilkudziesięciu pojedynczych obrazów z zapisu wizyjnego lub fotografii.

Oba materiały poddawane są selekcji i wzajemnemu przyporządkowaniu pod kątem ustawienia głowy osoby.

Materiał porównawczy nie występuje.

Pobranie materiału porównawczego od osoby poprzez jej sfotografowanie

Proces związany z pobraniem materiału porównawczego od osoby poprzez jej sfotografowanie wymaga

od osoby wykonującej tę czynność przede wszystkim umiejętności fotografowania, a w szczególności znajomości zasad fotografii portretowej. Ponadto osoba ta powinna dysponować sprawnym sprzętem fotograficznym, wyposażonym w odpowiedni obiektyw oraz lampę błyskową, i powinna mieć dostęp do pomieszczenia, w którym materiał będzie pobierany.

Akty prawne związane z czynnością pobrania materiału porównawczego od osoby w postaci jej sfotografowania

1. Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. z 1997 r., poz. 555, z późn. zm. – art. 74 § 2 pkt. 1) i § 3, art. 192a § 1 i § 3 w zakresie możliwości fotografowania w celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych, oskarżonego, osoby podejrzanej, art. 143 § 2 w zakresie spisania protokołu, art. 150 § 2 w zakresie możliwości zgłaszania zarzutów co do treści protokołu.
2. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r., Dz.U. z 1990 r., z późn. zm. – art. 20 ust. 2a i 2b w zakresie możliwości pobierania, uzyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania w celu realizacji zadań ustawowych informacji, w tym danych osobowych obejmujących m.in. zdjęcia, szkice i opisy wizerunku.
 - Dziennik Ustaw z dnia 4 stycznia 2013 r., poz. 8 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie przetwarzania informacji przez Policję – rozdział 5 § 30, 1, i 2 w zakresie korzystania z informacji, w tym danych osobowych przetwarzanych w zbiorach prowadzonych przez Policję (m.in. służby kryminalne, śledcze), załączniki nr 1 warunki techniczne i nr 6 karta albumowa.
 - Dziennik Urzędowy z dnia 16 lutego 2013 r., poz. 7 Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów – rozdział 11 § 73 w zakresie zabezpieczenia, kompletowania oraz uzyskania materiału porównawczego przez policjanta.
 - Dziennik Ustaw z dnia 2 października 2012 r., poz. 1090 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2012 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów.

Osoby uprawnione do pobrania materiału porównawczego

Osobami uprawnionymi do pobierania materiału porównawczego od osoby poprzez jej sfotografowanie są:

1. Prowadzący postępowanie, jeżeli ma umiejętności fotografowania, dysponuje odpowiednim sprzę-

tem fotograficznym, ma dostęp do pomieszczenia, w którym może pobrać materiał.

2. Technik kryminalistyki przy udziale prowadzącego postępowanie lub na podstawie wskazówek przez niego udzielonych.
3. Biegły z zakresu fotografii, biegły z zakresu odtwarzania wyglądu osób i przedmiotów lub inny pracownik laboratorium kryminalistycznego przeszkolony przez biegłego z zakresu odtwarzania wyglądu osób i przedmiotów.
4. Biegły z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych, w sytuacjach szczególnych.

Etapy pobierania materiału porównawczego od osoby poprzez jej sfotografowanie

1. Analiza materiału dowodowego pod kątem ustalenia sylwetki i/lub pozycji głowy osoby oraz usytuowania obiektywu urządzenia rejestrującego osobę (etap ten przeprowadza prowadzący postępowanie lub biegły z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych).
2. Czynności przygotowawcze:
 - przygotowanie urządzenia rejestrującego (zwrócenie uwagi na: sprawność urządzenia, wyposażenie w obiektyw, lampę błyskową itp.),
 - przygotowanie pomieszczenia, w którym czynność zostanie przeprowadzona (zwrócenie uwagi na: jednolite jasne tło, odejście od obiektu, oświetlenie, brak osób postronnych),
 - przygotowanie akcesoriów (czapka, szalik, okulary itp.), o ile takie występowały na materiale dowodowym,
 - przygotowanie protokołu pobrania materiału porównawczego.
3. Wskazanie osoby pobierającej materiał porównawczy.
4. Wezwanie osoby poddawanej pobraniu materiału – osobę wzywa prowadzący postępowanie.
5. Wskazane jest przybranie policjanta do uczestniczenia w czynności.
6. Pobranie materiału porównawczego:
 - wylegitymowanie osoby,
 - sfotografowanie osoby, w tym adekwatnie do materiału dowodowego, obrotowo, w formie zbliżonej do fotografii sygnalitycznych, cech charakterystycznych w postaci tatuaży, blizn, znamion, dłoni po amputacji części bądź całości palca i inne, o ile takie występowały,
 - analiza fotografii pod kątem prawidłowości ich wykonania (oświetlenie, ostrość i pozostałe parametry) oraz pod kątem ustawień sylwetki i/lub pozycji głowy osoby, a także naturalności mimiki twarzy osoby, przypadkowego lub celowego zamknięcia oczu itp.
 - ewentualne uzupełnienia i poprawki,

- wypełnienie protokołu pobrania materiału porównawczego, złożenie podpisów przez: pobierającego materiał, osoby uczestniczące w czynności i osobę, od której pobierano materiał.
- 7. Zapisanie wykonanych fotografii na cyfrowym nośniku danych typu CD-R, DVD bez dokonywania jakichkolwiek zmian związanych z ingerencją w format, rozmiar czy rozdzielczość pliku – czyli zapisanie plików o takich metadanych, jakie zostały zapisane w urządzeniu rejestrującym (najwłaściwszy jest format RAW lub tego typu dla danego urządzenia).
- 8. Skopiowanie obrazów z cyfrowego nośnika pierwotnego (najczęściej z nośnika dostosowanego do wielokrotnego nagrywania i kasowania, np. karty pamięci urządzenia rejestrującego, za pomocą którego wykonano fotografie osoby) na nośnik wtórny zgodnie z zasadami wskazanymi w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2012 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów.
- 9. W przypadku pobierania materiału porównawczego od większej liczby osób do jednego materiału dowodowego fotografie każdej z nich należy zapisać na odrębnych nośnikach lub poseregować w odrębne katalogi (opisane imieniem i nazwiskiem osoby fotografowanej), jeżeli zapisane są na jednym nośniku.
- 10. Sprawdzenie prawidłowości zapisu na nośniku.
- 11. Przesłanie nośnika z pobranym materiałem porównawczym wraz z protokołem pobrania materiału porównawczego bądź jego kopią, metryką identyfikacyjną nośnika wtórnego wraz z wydrukiem sum kontrolnych oraz materiałem dowodowym za postanowieniem o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego do laboratorium kryminalistycznego w celu przeprowadzenia badań z zakresu identyfikacji osób i zwołok na podstawie zapisów wizualnych.

Czynniki mające wpływ na jakość techniczną i jakość wizualną pobieranego materiału porównawczego

Największy wpływ nie tylko na jakość techniczną i wizualną, ale i na całość przedsięwzięcia ma osoba pobierająca materiał porównawczy. Bardziej uściślając, jej wiedza i umiejętności praktyczne związane z fotografią. Innymi czynnikami warunkującymi w ogóle przystąpienie do tej czynności, jak już wcześniej wspominałam, są: sprawny sprzęt fotograficzny i dostęp do pomieszczenia, w którym czynność będzie przeprowadzana. Bez spełnienia tych warunków nie można przystąpić do pobierania materiału. Jednakże nawet one nie gwarantują powodzenia w uzyskaniu

materiału porównawczego dobrej jakości technicznej i wizualnej.

Pozostałe czynniki mające wpływ na jakość techniczną i wizualną pobieranego materiału porównawczego podzieliłabym na te, które występują w trakcie wykonywania czynności, oraz na te, które występują po zakończeniu czynności (związane z archiwizacją i przygotowaniem do ekspedycji). Jednocześnie chciałabym wspomnieć, że jakość techniczna i wizualna mogą być odrębnymi elementami występującymi niezależnie od siebie (np. niewidoczna okolica twarzy przysłonięta elementem garderoby będzie mankamentem po stronie jakości wizualnej) oraz jako elementy ściśle ze sobą związane (np. gdy mały rozmiar i niska rozdzielczość pliku – jakość techniczna powodują rozmycie i unieczystwienie obrazu, czyli wpływają na jakość wizualną).

1. Czynniki mające wpływ na jakość techniczną i jakość wizualną występujące w trakcie pobierania materiału porównawczego:

- parametry techniczne urządzenia rejestrującego – w tym m.in. wybór rodzaju matrycy, który ma wpływ na rozdzielczość; wybór formatu pliku (najbardziej optymalny format to RAW lub typu RAW, czyli plik surowy charakteryzujący się brakiem kompresji stratnej, o ile urządzenie rejestrujące daje możliwość zapisania pliku w tym rozszerzeniu); natomiast gdy urządzenie umożliwia jedynie zapisanie w formacie JPG, należy wybrać jak najmniejszą kompresję, czyli fine (do wyboru najczęściej mamy: fine, normal, basic),
- rodzaj światła,
- ustawienie parametrów ekspozycji urządzenia rejestrującego, czyli czas otwarcia migawki aparatu oraz wartość przysłony obiektywu,
- usytuowanie urządzenia rejestrującego względem osoby rejestrowanej adekwatnie do materiału dowodowego,
- płaszczyzna ustawienia głowy osoby rejestrowanej adekwatnie do materiału dowodowego,
- kadrowanie ujęcia – kadr ujęcia powinien obejmować całkowitą powierzchnię, np. sylwetki, głowy osoby, bez elementów dodatkowych w tle, np. kontakty, lampy, fragmenty mebli itp.
- mimika twarzy osoby rejestrowanej – kontrola naturalności,
- zarost, makijaż twarzy osoby rejestrowanej – weryfikacja adekwatności do materiału dowodowego.

2. Czynniki mające wpływ na jakość techniczną i jakość wizualną występujące po czynności pobierania materiału porównawczego:

- archiwizacja plików na płycie – bez dokonywania jakichkolwiek zmian, użycie nośnika o takiej pojemności, która pozwoli na zapisanie danych bez stosowania jakiegokolwiek kompresji,
- sposób zapakowania nośnika – uniemożliwiający jego uszkodzenie.

Kompletowanie bezwplywowego materiału porównawczego w postaci zdjęć i/lub nagrań: okolicznościowych, z dokumentów i innych źródeł

Zgromadzenie bezwplywowego materiału porównawczego wymaga czasu, cierpliwości i kreatywności w znalezieniu źródeł umożliwiających jego skompletowanie. Najbardziej wartościowy jest materiał bezwplywowy, w sytuacji gdy nie ma możliwości sfotografowania typowanej osoby ani nie była ona rejestrowana w KSIP-ie, stanowi jedyny dostępny rodzaj materiału porównawczego. Jednakże zaznaczyć należy, że bardzo trudne jest skompletowanie bezwplywowego materiału porównawczego adekwatnego jakościowo do materiału dowodowego i w pełni pozwalającego na przeprowadzenie badań identyfikacyjnych. Dlatego należy dążyć do jego obszerności.

Akty prawne związane z gromadzeniem materiału porównawczego

1. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r., Dz.U. z 1990 r., z późn. zm. – art. 20 ust. 2a i 2b patrz pkt 1. „Akty prawne związane z czynnością pobrania materiału porównawczego...”.
2. Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji z dnia 6 kwietnia 2013 r., poz. 28, Decyzja nr 125 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informacyjnego Policji – rozdział 5 § 14 ust. 1 i 3, § 16 ust. 1. i 2., § 20 ust. 1 i 3, § 21 ust. 1 i 3 w zakresie co może zawierać i kto podlega rejestracji procesowej.
3. Dziennik Ustaw z 2013 r. poz. 8, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie przetwarzania informacji przez Policję – rozdział 4 § 25 ust. 1 w zakresie pobrania i uzyskania informacji, w tym danych osobowych ze zbiorów danych prowadzonych przez inne organy lub jednostki, w tym także od osoby fizycznej, rozdział 5 § 30 ust. 1 i 2 patrz pkt 3 „Akty prawne związane z czynnością pobrania materiału porównawczego ...”, załącznik nr 6 wzór karty albumowej.
4. Dziennik Urzędowy z dnia 16 lutego 2013 r., poz. 7, Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów – rozdział 11 § 73 patrz pkt 4 „Akty prawne związane z czynnością pobrania materiału porównawczego...”.

Źródła dysponujące danymi, które mogą stanowić bezwplywowy materiał porównawczy niezbędny do przeprowadzenia badań

Źródła, do których zlecniodawca badań może zwrócić się o udostępnienie materiałów mogących stanowić bezwplywowy materiał porównawczy w postaci

fotografii osoby, podzieliłam na dwie kategorie:

1. Źródła policyjne – zbiór KSIP (Krajowy System Informacyjny Policji) zawierający m.in. karty albumowe z wizerunkami osób rejestrowanych,
2. Źródła pozapolicyjne:

a) podmioty dysponujące informacjami w posiadanych zbiorach

Zewnętrzne podmioty pozapolicyjne gromadzą w posiadanych zbiorach formularze, najczęściej w postaci wniosków, podań czy kwestionariuszy, do których dołączana jest fotografia osoby je składającej. Instytucje i placówki mające w swoich zbiorach wymienione dokumenty, o udostępnienie których Policja może się zwrócić, to: wydział ewidencji ludności urzędu miasta, gminy – wniosek o wydanie dokumentu stwierdzającego tożsamość, wniosek o wydanie tymczasowego dokumentu tożsamości, wniosek o wydanie dowodu osobistego; wydział paszportowy urzędu miasta, gminy – wniosek/kwestionariusz o wydanie paszportu; wydział komunikacyjny urzędu miasta, gminy – wniosek o wydanie prawa jazdy; placówki oświatowe: szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, szkoły wyższe – akta osobowe ucznia, studenta; miejsca pracy – kwestionariusz osobowy, CV.

Nadmienić należy, że tego rodzaju materiał może być obarczony pewnymi mankamentami, co w toku badań może wpływać na wnioski końcowe. W skrajnym przypadku materiał może w całości nie zostać zakwalifikowany do badań. Materiał bezwplywowy może być obarczony mankamentami, na które nie mamy wpływu, np. nieadekwatność rodzajowa materiałów odnosząca się przede wszystkim do odmiennych pól głowy; odległy czas powstania fotografii; słaba jakość wizualna fotografii; zabiegi retuszerskie, jakim poddana została fotografia w punktach fotograficznych, powodujące utratę zarówno cech grupowych, jak i w skrajnych przypadkach – nawet indywidualnych.

b) osoby fizyczne

Osobami fizycznymi są najczęściej członkowie rodziny lub osoby najbliższe, które mogą dysponować materiałem bezwplywowym w postaci: fotografii z dokumentów; fotografii okolicznościowych (analogowych i/lub cyfrowych); nagrań wizyjnych (analogowych i/lub cyfrowych).

Zakończenie

Wśród czytelników niniejszego opracowania znajdą się zapewne osoby, które zaproponowaną przeze mnie systematykę materiału porównawczego i wskazówki związane z jego gromadzeniem, pobieraniem i przygotowaniem odniosą do tych samych zagadnień dotyczących innej specjalności badań kryminalistycznych, a mianowicie klasycznych badań pisma ręcznego. Będzie to słuszne spostrzeżenie. Nie jest oczywiście wielkim odkryciem, że badania identyfi-

kacyjne, bez względu na ich rodzaj, charakteryzują pewne ogólne analogie. Poznając specyfikę badań z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych, odkryłam, jak bardzo przydatne są umiejętności, doświadczenie i wiedza ze specjalności już przeze mnie posiadanej, czyli właśnie z zakresu klasycznych badań pisma ręcznego. W trakcie pracy nad tymi opiniami doceniłam wartość materiału porównawczego, właściwie zgromadzonego, pobranego i przygotowanego. Zauważałam jednocześnie, jak bardzo zleceńodawca badań boryka się z prawidłowym jego skompletowaniem i ile wysiłku kosztuje go pobranie materiału od osoby typowanej we właściwy sposób (pomijając oczywiście sytuacje, gdy sposób zgromadzenia czy pobrania nadesłanego materiału porównawczego wskazywał na lekceważące podejście ze strony zleceńodawcy badań). Konsultacje ze zleceńodawcami uzmysłowiły mi zapotrzebowanie na opracowanie wskazówek, wytycznych, algorytmu postępowania, szkoleń itp., które dałyby im możliwość jak najbardziej efektywnego gromadzenia materiału porównawczego.

Podjęłam próbę przeniesienia pewnych doświadczeń i skorzystałam z już wypracowanych i ugruntowanych praktyk z uwzględnieniem specyfiki badań związanych z identyfikacją osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych. Ostatecznie prezentowana przeze mnie praca przyjęła formę narzędzia służącego pomocą w gromadzeniu, pobieraniu i przygotowaniu materiału porównawczego do badań z zakresu identyfikacji osób i zwłok na podstawie zapisów wizualnych.

Na koniec uznałam, iż warto przypomnieć, że materiał dowodowy od początku jego ujawnienia i zabezpieczenia nosi w sobie taki sam ładunek informacji i nie mamy wpływu na jego wartość badawczą. Natomiast na materiał porównawczy – TAK, ponieważ od zaangażowania osoby (osób) przygotowującej zależeć będzie jego wartość badawcza.

Źródła rycin

Ryciny 1–10: podinsp. Wojciech Sokół LK KWP Olsztyn

Bibliografia

3. Białek H.: Identyfikacja osób na podstawie fotografii (metody badań), „Problemy Kryminalistyki” 1978, nr 132.
4. Dębiński Z., Kozieł T., Nizialek Z.: Antroposkopia kryminalistyczna, Wydawnictwo CLK KGP, Warszawa 1994.
5. Kędzierska-Daniel M.: O konstrukcji i formie klasycznej ekspertyzy pismoznawczej dokumentów, „Problemy Kryminalistyki” 1996, nr 213.
6. Technika kryminalistyczna, pod red. Kędzierskiej G., Wydawnictwo WSPoI, t. I, Szczepiń 2007.
7. Wierdak Z.: Przykład identyfikacji osoby na podstawie zdjęć, „Problemy Kryminalistyki” 1970, nr 130.
8. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r., Dz.U. z 1990 r., poz. 179, z późn. zm.
9. Kodeks postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. z 1997 r., poz. 555, z późn. zm.
10. Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, Dziennik Urzędowy z dnia 16 lutego 2013 r., poz. 7.
11. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 września 2012 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposobu przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów, Dz.U. z 2012 r., poz. 1090.
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie przetwarzania informacji przez Policję, Dz.U. z dnia 4 stycznia 2013 r., poz. 8.
13. Decyzja nr 125 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji z dnia 6 kwietnia 2013 r., poz. 28.